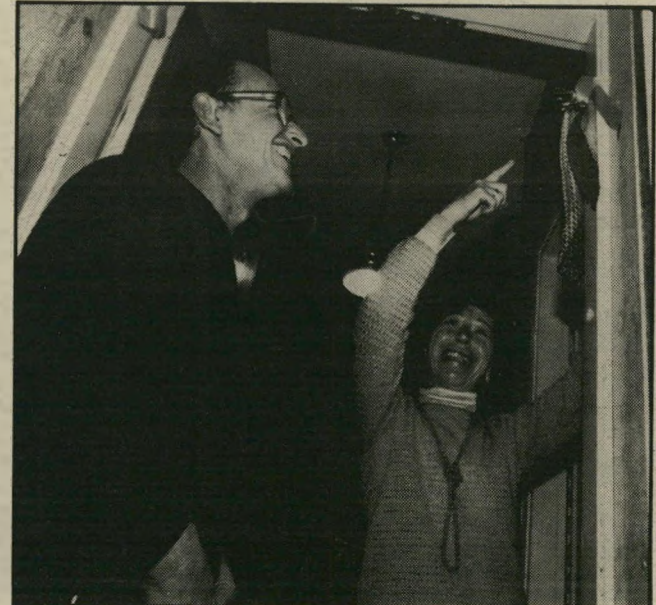

צבי גרוף לפני שנה וחצי:

ה ימים הראשונים היו קשים. לא אניד שנפלתי מהרגליים, אבל היה קשה. מרים לקחה את זה הרבה יותר קשה ממני, וברגע שהיא התמוטטה, צריך היה לתפקד. צריך היה לאושש אותה, לדאוג שיהיה אוכל בבית, שהיא תאכל, להחזיר אותה למציאות. המצב בבית היה קשה, לקחתי חופשה מעבודתי כמנהל-חשבוניות ב"צ'מפיון מוטורס". גם הבן שלנו, יובל, עזב את קיבוצו. בית-קמה, קיבוץ של השומר הצעיר, שגם אנחנו היינו חברים בו כעבר, הבן דורון, שעובד כמנהל-הקבלה במלון "סונסטח" באילת, גם הוא נתן כתף כדי להחזיר את החיים בבית למסלולם התקין. טיפלנו במרים, לאט-לאט היא התאוששה ובהדרגה חזרתי גם אני לעבודה. והו. קשה באמת לתאר היום את הימים של אז בפרטי-פרטים. במשך חודשים לא היתה לנו שום הוכחה ודאית בידיים שיוסקה אומנם חי. מרים לא האמינה אף לרגע שהוא לא בין החיים, אך אני יותר ריאליסט, הייתי זקוק להוכחה. ההודעה של גיבריל, שבאה באיחור רב כל-כך, חיזקה אותי. עד אז היינו בערפל. היום קשה לי לזכור ולתאר את החיים בבית אז. אבל בעיקרון, אחרי שהיה ברור לנו מעל לכל ספק שהילד חי, חזרנו לתפקד. כמובן שלא באותה יעילות. כאשר אתה נמצא במצוקה מתמשכת, זה חייב להשפיע. בן-אדם הוא רק בן-אדם. הוא לא מברזל.

כימת-הכנסת ולהגיד את זה. הרי הפירסומים בעולם היו שאש"ף רוצה להחליף שבויים, וישראל לא רוצה. מדוע איש לא הכחיש את ה פירסומים האלה? מדוע לא פורסם שישראל רוצה להחליף את שבוייה? בסדר, הממשלה לא רוצה להשחרר את הילדים תמורת עצירים שהם רוצחים, כך הם אומרים לי. אני לא מצדיקה את הרוצחים האלה בשום פנים ואופן, אבל אני מבינה שהם לא יכלו אחרת, זוהי המילחמה. אז מה, בגלל המילחמה הו הם צריכים לשבת באנצאר לנצח? והילדים שלנו צריכים לשבת בשבי לנצח?

שזה יותר יזיק מאשר יועיל, ואני שואל: למה השתיקה הזאת? על אסירי ציון יכולים להתראיין ועל הילדים שלנו לא? למען אסירי-ציון מותר להפגין, ולמען הילדים שלנו לא? את זה אני לא מסוגלת להבין! אמרתי לכנין: אתה צריך לצאת ולומר שאנחנו מוכנים בעניין האנושי הזה של שחרור שבויים לשבת ב" שולחן אחר עם אש"ף. הוא אמר לי: הרברים נאמרו. אמרתי לו: אתה לא אמרת אותם! אתה צריך לעמוד מעל

הפרט הצהוב בכניסה לבית כמו בנייה-ערובה האמריקאיים באיראן

גם לבעיה הקטנה שלנו. רצינו להפגין ביחד עם אמהות פלסטיניות. סידרנו הכל, הכנו כרטיסים והתי- כונו לנסוע — ארבע אמהות של שבויים. החלטנו שלפני שאנחנו נוס- עות נביא לפני תמיד את התוכנית. כתבתי לו מה שאנחנו עומדות לעשות, והוספתי כי נשמח אם ידריכו אותנו. הוא לא התייחס למיכתב. ניטרלו אותנו מאינפורמציה, חשבו שאנחנו לא רציניות, עד שתפסו שהעסק רציני מאוד.

ניסים השאירו בשבי? אני לא רוצה בן שיסתובב ממוסד למוסד כל ימי חייו! לא שומעים לנו. אנחנו, בסך הכל, ההורים. באנו אליהם עם המון הצעות ורעיונות. רציתי לנסוע לז'נבה. תכננו את זה. יצרנו קשר עם אמהות פלס- טיניות. התראיינתי לעיתון אל- אנבה... קראתי לכל האמהות ה- פלסטיניות לשתף אותי פעולה לשיח- רור הבנים. אמרתי להן: אני, כאם של שבוי הנמצא בידי אש"ף, קוראת לאמ- הות הפלסטיניות לשתף פעולה ולה-

התקופה הזו שיקרו לנו, משכו אותנו באף. בזמן שנתיב עמד בראש הוועדה עוד סיפקו לנו מדי פעם אינפורמציה אבל מאז ששמואל תמיד החליף אותי — אין אינפורמציה! לכן תעמדי לפני קיר של בטון! לא אומרים מה קורה, לא מרגיעים, לא מספרים שום דבר! וזה כואב לי, כי אני מרגישה שהממשלה הגדולה הזו, שכובשת שטחים, לא יכולה לשחרר שמונה שבויים! ופה, בנושא הזה, לא צריך איש כמו תמרי: פה צריך ראש ערבי שיירע

Nouvelles de caractère strictement personnel et familial
 Prière d'écrire très lisiblement
 Family news of a strictly personal nature — Please write very legibly
 اخبار عائلة فقط — الرجاء الكتابة بخط واضح جدا

الرسالة — MESSAGE A TRANSMETTRE — MESSAGE
 التاريخ: 17.9.83
 Date 17.9.83
 من: علي حارس
 الى: امينة (مهاجر-مهاجر)
 امين

מיכתב של יוסקה על טופס. הצלב האדום שיבעה קילומטרים בכל יום

או קראו לנו באופן רחוק ואמרו לנו דברים: זה וזה קורה, ואם תיסעו לשם. רק תקלקלו. אמרתי תודה רבה, שרק מפני שאנחנו נוסעות גיליתם לנו מה קורה, מפני שאתם מפחדים שניסע. אבל אני חושבת שהנסיעה לא צריכה להתבטל. אבל אני לא דווקא שוט, ולא יכולה להילחם כשתנות-רוח. האחרות לא היו די החלטיות, ופחדו שהן תקלקלנה. ואני שואלת: מה כבר אפשר היה לקלקל? שנה ורבע עברו, ומה קרה? כלום! או ממה יש לפחד? לא הצלחתי לשכנע, מה גם שהי מערכת פה צילצלה לז'נבה והביאה את האנשים, שעמדו לשתף איתנו פעולה שם, לבטל עבורנו את כל התוכניות, וגם את האירוח בכת-המלוו.

אמרתי למרות הכל: אני נוסעת על חשבונאי, שלא יארחו אותי. אבל נש- בתי, מה אני יכולה לעשות לבר? הרי יש גבול! רצינו שמישפחות השבויים יסעו לכל מיני ארצות ויעוררו דעת-קהל. הרמטכ"ל אמר לי שהוא היה בער, אבל היו הרבה אחרים שהתנגדו. החלטנו לצאת לאמצעי-התיקשורת, אבל רב- רים שלנו לא פורסמו. כאשר רציתי לתת ראיון להעולם הזה לפני חצי שנה, נאסר עליי להתראיין, בטענה

الاش شيراء ash shiraa
 مع الأسيرين الأسيرتين
 جدال العروبة والصهيونية
 هل يصبح مضيق هرمز بوابة للحوار حول الخليج?
 (Includes a portrait of a man and a map of the Gulf region)

יוסקה גרוף (למעלה) ונסים סאלם בשער עיתון סורי* למען אסירי-ציון מותר להפגין — ולמען השבויים!

ביא את יקירינו הביתה בשלום. אמרתי להן שאני בטוחה שבניהם יקרים להן לפחות כמו שבני יקר לי. בואו שאירי את התככים לפוליטיקאים. אמרתי להן: ההיסטוריה מלמדת שבמקום שהי גברים נכשלו, נשים הצליחו. מהראיון נולד הרעיון. החלטנו שי- ניסע לז'נבה, ושם פשוט נדרוש כי לפני שנינים ברברים הגדולים — בואו נרונן בדבר הקטן, כהחלפת השבויים. החלטנו להפיץ מינשר ולהעלות לפני העולם כולו, בעזרת אמצעי-התיק- שורת, את הבעיה ההומניטרית, כדי שכל אותם אנשים טובים, המדברים על כל מיני דברים חשובים, יתנו את הדעת

לדבר אתם, שיבין אותם, שלא יתייחס אליהם באדנות. הם יצרו את הקשר דרך הצלב האדום פעמיים. אז תמיד אומר לי: הם היו קשוחים בררישות שלהם! מה הוא חושב, שזה יילך צ'יק-צקאק? נעלב האדון. אחמד ג'בריל היה קשוח, הוא אומר. מה הוא חשב, שהוא יהיה רז?

אסרו עליי להתראיין!

כלל, יש לי הרגשה שפיריון שבויים אין לו אותו הערך המקורי דש שהיה לו פעם. יש לי הרגשה שור- קו את הילד שלי לכלבים. את יודעת איך זה ישבור את הילד שלי, אם הוא יידע ששיחררו את השישה, ואותו ואת